

MACULA (III.)

Regény

BRASNYÓ ISTVÁN

Fintorogva, mintha ollóval az őszülő szőrszálakat nyírnák ki az orra likából, nos, egészen mókuska képe van így, csupán az orra teteje ráncolódik akként, akár a vicsorgó kutyaé, ezt látom a tükörben, ültömben vagy fektemben, vagy minek is lehetne nevezni ezt az állapotot, míg valaki behajlított mutató- és középső ujjával az orromat szorítja és emeli fölfelé, és borotvájával kiserkedt bajuszomat igyekszik tövesztül, a bőrrel együtt levakarni, de az ott hátul csak mondja a magáét, ebben a futólagos borbélyműhelyben, ezen az időszakos szálláson, ahol ketten is sürgölődnek, akár valami sebes felcserek, de az én emberem még kacarászik is közben, és ugrál a kezében az esetlen, a sok fenéstől szinte a gerincéig lekopott pengéjű borotva; a másik borotvája sokkal derekasabban jár, sűrűbben is csapja róla a padlóra a habot, mint-ha valaki nyaka után suhintana.

A mókusképű közben összehúzott ajakkal magyaráz, akár valami hadi oktató, teleaggatva a cigarettájából származó füstkarikákkal és -bolyhokkal, az orra tövén pedig karmolás helye látszik: úgy tűnik, megverekedhetett valakivel, bár sejtelmem sincs, hogy minek a védelmében, vagy pusztán becsületről volt-e szó. Az előadásban meg-megszalad, egyedül csak én beszélhetnék még ilyen összefüggéstelenül és sajtó szívvel, ha szóhoz juthatnék tőle, ám végeredményben egészen mindegy, hogy melyikünk viszi a szót, melyikünk merül meg a sápadó és pilinkéző félhomályban; mintha csákánnyal feszegetné elő szókincsét a fal tövéből, hogy e mázsaházban nyomban meg is mérhessük, mi, a hallgatói, vagy legalább felbecsülhessük mondatai súlyát. Görgetve azonban ezt a mondanivalót, amiből nem sül ki semmi épületes dolog sem azonkívül, hogy ki-ki a maga módján döbbenjen rá a saját esetlenségére, szánalmas mivoltára, amelyhez alkalmasint jó képet is vághat, de a felszín alatt nem marad semmi sem, még egy elhajított lópatkó sem, ami fejbe vághatná vagy amit a mesélő fejéhez csaphatna

— elhallgattatásához végleg csak a borotva marad (gondolom én), ha egyszer majd, kivárva sorát, beletelepszik a székbe, és megtévesztésül előbb szappanozni kezdi a képét. Ez az én fodrászom viszont eközben úgy dolgozott a késével, mintha taknyot vágna oda vagy répát szeletelne a levegőben, már-már szoltam is neki, hogy hagyja csak, majd én magam, ám mégsem akartam beleavatkozni a szórakozásába.

Mialatt állítani akartam a tükrön, hogy kissé rézsútosabban csapjon bele a kinti szürke szüremlés, emberünk mancsát a szájához emelte, és szája sarkát kezdte törölgetni, előbb jobb, majd bal felől, a két keze a szája előtt, és egy pillanatig gondolkozni látszik, mint aki árnyjátékot akar kialakítani az ujjából, csupán hiányzik az erős fényforrás, ami elé odatarthatná, így azonban csak néhányat peder a bajuszán, és gyorsan eligazítja, hogy nyoma se maradjon e tevékenységének, és aztán folytatja lyukas mogyorót sem érő szavai hajjigálását, miután összeropantotta őket. Am nem sokára sorát ejti valami temetési menetről szóló történet elmondásának, és ebben a temetési menetben vörös svábok is vannak Torzsáról, vagy még odébből, Cservenkáról, és ez a menet föltorlódik egy vasúti átjárónál, kőhajításnyira a temetőtől, amelynek a magas, vakolatlan téglafala egészen tisztán odalátszik a késő, őszi borulatot bugyborékoló délutánban, és a menet jó sokáig ácsorog a sorompónál, és akinek eszébe jut, megszámolhatja, hogy hány téglányt tesz ki a temetőfal magassága.

A falon belül meg csupa gránit és márvány a világ, mintha a kőtömbök belsejéből sugározna az a valami, lelkierő vagy szellem, a túlvilág, menny és pokol, ahogy egybeoldódik a villózásuk: a tűzé meg a céltalan, hímorként pergő, áttetsző áradásé, aminek látványától a menet csak tovább zsúfolódik és torlódik, egészen feszes lesz, hogy a sorompó alatt szinte a sínekre löki a halottaskocsi orrát. Van, aki be is lép a sínek közé, s jobbra-balra fordulva a távolságot kémleli, mint valami beteg szívverését, a kattogást igyekszik elkapni érzékeivel, amely még jó messze lehet, mert a lúdgágogás is sokkalta megbízhatóbban kiszűrhető abból, amit semminek lehetne nevezni, totális és megalvadt csöndnek.

Nos, ebben a csöndben, a menettől különállóan, aki minduntalan oldalt, sőt szinte háttal fordul, olyasvalami mozdulattal, mintha hosszú ívben az árokba szándékozna vizelni, ám az a csillámló sugár sehogyan sem tűnik föl, egyszóval, rejtőzködő természet, és nemigen akad itt ismerője vagy rokona, aki fölkarolná, úgyhogy csak várakozik egyre, a sorompó fölnyitása aligha változtat majd a magatartásán, ballag majd a többiek után, levett kalapját két kézzel tartva a háta mögött, mintha bilincsben lennének a csuklói — hanem a kalapot, ha a kezét hátul vassalták meg, valakinek mégiscsak az ujjai közé kellett nyomnia, és akkor meg nem csoda, ha a menetből szemmel tartják, a többiek meg általában idegenkednek tőle: akárkire bajt hozhatna, jegyet üthetne.

Persze, ez lehet merő elképzelés is, megalapozatlan vélemény, szájtató vasutas maszlagja, aki csak kavarja, egyre kavarja a levegőt vörös zászlójával, már tisztelet a kivételnek, vagy valami szembejövő kottyantott el valamit, akinek szemet szúrt az elkülönülő ember, akit a gyász inkább mélázóvá, közömbössé tett az evilági dolgok iránt; illetlennek tarthatja magához az esetleges fájdalmat vagy már a puszta szánakozást is.

Tehát afféle mesebeszéd, hogy ott, sőt ott is föltűnhetett, vagy hol máshol, ha nem épp ott, amikor a szél is arrafelé sodor mindenféle szirszart, esetleg egyszerűen előtte termett az a menet, amellyel általában már nem szokás versenyt haladni — az ember legföljebb úgy tesz, mintha nem venne észre semmit sem, szemléli a vasúti töltés oldalába hajított, feneketlen biliket és rothadt derékaljakat, mintha e kettőnek valami köze is lenne egymáshoz: egyszerűen az elmúláshoz vagy a szárnyaszegett téli madárhoz, meg amiről egyáltalán képes megfelelkezni a más utakat járó.

Am itt, a félhomályban a történet másmilyen iramodást kap, van neki kifejezetten fölfelé csapó füstje, valami, amit borotvával el lehetne talán különíteni a többi zagyvaléktól, vagy hát honnan is ez a fölényesség egyesekben, éppen most, teszem azt, énbennem?

— Ó, hiszen én ezt az embert ismerem — jajdulok föl a borotva éle alatt — megismerem a hosszú kabátjáról, amely kétoldalt a lába szárát verdesi! Ha meg szél támad, úgy lobog rajta, akár a madárijesztőn!

És akkor elkezdenék beszélni a sárga cipőjéről, a magas szárú, hihetetlen, fűzős cipőjéről, ha az orrom nem lenne befogva még mindig, de így legföljebb csak kapkodhatom a levegőt meg fújkalhatom a szappanhobot, ha egyszer nem ebbe a székbe teremtettek engemet, tehát nyugton kell maradnom, ha nem akarok darabokban fityegő képpel menekülni innen is, mintha nem volna különben is eléggé tarka az ábrázatom a rengeteg forradástól.

Am amaz, a kipusztuló fényű tükörben, figyelemre sem méltat, érzésem szerint úgy kezelnek itt, akár valami vetélt gyereket, bizonyára a hajamat is létrásra szeretnék nyírni, hogy utána jót mulassanak rajtam, pontosabban össze-összekacsintva a hátam mögött fuldokoljanak a röhögéstől.

— Hát ebből nem esztek! — szeretném nyomban kinyilvánítani, de csupán egy jókora, ökölnyi szappanbuborék hagyja el a számat, szírványos, és az egész helyiség képe tükröződik benne, de különösen az ablak meg az ajtó üvege, és ebben az áttetsző gömbben lehet a hangom, de a jajkiáltásom mindenképpen, amennyiben ez a hóhér most beledől a borotvájával.

Mivel azonban nem közelít feléje a borotvaéllal, semmi, csupán egy pukkanás lesz a vége valahol a mennyezet ereszkedő sarkában, olyasvalami reccsenéssel, mintha a fejem robbanna fel és szakadna szilánkok-

ra meg részekre, bár nem akkora dörejtel, mint az ágyú szava, mert bizonyára csupán a valós fejemben létezik a valódi kartács, ha az egész nem éppen az: egy váratlan zuhanás és keményebb odakoccanás még tanúsíthatná, statuálhatna kései példát.

A röppálya vajon fölbredhetne-e még bennem, az, amit az a sárga ceruza húz, folyton csak húz Jácint kezében, akár egy szakadatlanul tartó vonalat a négyrét összehajtott papírlapon — istenem, csak hol szeresheti ez a papírt, mivel igen kényelmetlen helyzetben lehet, pénze bizonyára semmi, és ha egyszer elfaragta a ceruzáját, újat keríteni csak egy gonddal több lesz a számára; emitt meg egy temetési menetben lépdelő vagy a menet után settenkedő embert igyekszek felruházni, hogy végül is az én elképzeléseim szerint öltözzön ki, miként szaros Pista Jézus neve napján, ha egyáltalán létezik ilyesmi, habár a kabát meg egyáltalán az egész ember magatartása helyet hagy egy ilyen föltevésnek.

És akkor fölmerült annak a kvadrátnyi, konokul terméketlen talajú zöldségeskertnek a képe a nyílegyenesen kitaposott ösvénynek a két oldalán: úgy fest a gyalogút, mintha valami komolyabb forgalom zajlana le itt, nem egyetlen ember oda-vissza járkálása alakítaná, télen-nyáron egyaránt tartó, egyhangú gyalogolása, faltól falig, hogy szinte érinti is a két szemközti falat, útjában újabban hajszálnyit kitérve két piszkebokor kihajló tövises ágai elől — ezeknek tavaly még nyomuk sem volt, de a tavasszal hirtelen meggondolták magukat, az ágak már úgyszólván a csapás felét eltakarják, és szinte megszagatják az ember ruháját, ám kár volna elmetszeni őket, akár valami magját hullató kaporszárát (a nyirkos levegőben érződik is a kaprok száraz, megereszkedett szárának illata), a szárazságot tűrő gyomok különben is eluralkodnak mindenben, kisajátítják a talajt, a mindenfajta folyondárok kemény drótszállai befonják a petrezselyem lisztharmattól foltos levelét (mintha valaki a sötétben klórmésszel hügyozta volna le), meg vagy ötven másfajta kóró árnyéka hamvad még el az alkonyattal, akár megannyi napóra mutatója, köztük itt-ott lilás mákgubók, amelyeket ópiumszippantó férgek lyuggattak meg, megfeketült, csorgásos nyomok utalnak még mindig a szipolyokra, pedig a szár már rég elhullatta sárgára aszalodott leveléit: fodrozódik szemmagasságban némi füst talán, bizonytalan eredetű, inkább a szaga utal rá kétségbevonhatatlanul, a fehér falakra mintha árnyék vetődne, de hát végtére is minek az árnyéka? — szélfúvás ez? Robaj a fülben? Ez a pergés lefelé, és szemközt röggök sárgás örvénylése csapódik, a ceruza színénél is világosabb, és erre írni . . .

Tehát ez a vonal elhúzódik, hosszú lesz, mintha a tükör fölső sarka felé tartana, nézem ezt a gyémántos pontot, és várom a mondóka végét, hogy alkalomadtán közbeszólhassak.

Ám a vonat, úgy látszik, a kitérőnél vesztegel, nem érkezik, a menetet a várakozástól mindinkább elszürkül, erősen fakulni is kezd, akár

a kettévágott krumpli, hevesen nyesi itt a levegő, különben meg indulni kéne, valahol már megy lefelé az őszi nap — hát napunk valóban lefelé tart?

Közben a borbély, befejezve borotválásomat, megtörli kiserkedt véremtől elképzelt alkonyi visszfényben megcsillanó kését, s ezzel is huny a parázslás, csupán arcbőröm ég, meg orrom duzzad még nagyobbra a szorítás nyomán, majd bepermetez valami illattal, akár a halottat, nyomkodja azt a gumilabdát, míg végül, hogy semmi kétségem ne legyen efelől, nekilát megfésülni, ritkás hajamba egyenes választékot húz a fésű fogával, s ezzel mintha máris kívül kerülnék a láthatóság határain, mintha magam is beállnék annak a gyászmenetnek a végére, oda, ahol az út horpaszában az aszfaltozás kikopott az úttesten, és előtűnik alóla a zúzott, hengerelt kő: ha eső után lennénk, a tócsában megnézhetném magamat, és előrehajolva láthatnám kabátomnak a szélben lebegő szárnyát.

És ez az egész majd összeolvad, mintha egymással ötvöznék vagy maratnák a két anyagot, hogy a végén egyikből se maradjon semmi sem, egészen összezsugorodjon és összeégjen, hogy egyenesen kétséges legyen az eredete, ne pusztán kétes, hogy inkább megfojtson, mintsem bele lehessen fulladni.

24-ben vagy 34-ben bizonyára Óbecsén — végső soron tehát egymással látszólag ellentétes időpontban — egy lépcsőfeljáró tetején vagy kapualjban, ahol erősen vág a huzat, a lábtörlőn ácsorogva, hogy várakozás közben ne fázzon át a talpa (oda ne fagyjon a köhöz!), levett kappal ácsorog, vagy a kalapot csupán pár pillanattal előbb kapta le a fejről, amikor a közeledő léptekeket hallotta, nem túl kopogósakat, a Pálma cipősarok ugyanis nem kopog, egyszóval eléggé merev testtartással a lábtörlőn és fedetlen fejjel, igen korai időpontban, a derengésben szinte, vár az elhaladóra, s ennek a várakozásnak rövid, szaggatott, kapkodó lélegzetvételei adnak valami ritmust, az elhaladó pedig szikár, magas termetű ember, merev derekú, ölesekét lépked, mint aki a birto-kát lépi ki, merő kedvtelésből.

— Jó napot, doktor — mondta akkor, és semmi más nem jutott az eszébe azonkívül, hogy most, lám, a közelében van, és hogy ez milyen természetes ember. Ahogy egy pillanatra megállt mellette, és mereven feléje fordította a nyakát, még szinte nőtt is valamennyit, a szürke szeme nagyon magasról nézett le rá, kíméletlen magasságból, akár valami iker tetőablak.

— Mi tetszik? — kérdezte, s egy pillanattal fülelve hallgatózott a kérdés után, mintha arra várna, hogy a visszhangja betöltse az egész bejáratot, majd amikor ez érzése szerint bekövetkezett, nyomatékosabban toldotta meg: — Parancsol?

— Semmi, semmi — rebegette zavartan erre, mint valami negatív imát

—, épp csak beléptem ide. Hideg van odakinn várakozni, fagyott az éjjel.

— Úgy! Fagyott! — fordította el tőle arcát a magas és nyilvánvalóan sikeres ember, mintha hitetlenkedne, vagy azért, hogy legyűrje magában az indulatot, amit e szinte szándékos irritáció nyomán érzett, s hogy fölülkerekedjen benne a szájalom. — Isten vele! — vetette oda mogorván, és egy vagy két nagy lépéssel kint is volt az utcán, majd: — Csukja be, kérem szépen, a kaput! — kiáltott még vissza, akár egy teljesen személytelen valakinek.

Ahogy a lábtörlőről lelépett, és megfogta a kapu magasra, kifejezetten szemmagasságba szerelt óriási rézkilincset, mintha az egész ház, az egész utca hidege rázúdult volna, s a hidegen kívül mást nem is érzett, csak azt, hogy engedelmeskedik, hogy szót fogad, mint valami jóindulatú félhülye, aki a kalapját még mindig, szórakozottan vagy megriadva a kezében tartja.

„Hát ékként fogadják az embert az Tisza mentében, szinte a macskaköves úton, amelyet foltokban gőzölgő lócitromok borítanak, miközben rovaringanak a stráfkocsik, sárga muraközi lovak szikráztatják patkóikat, és a házak minden eresztékéből finom dögszag szivárog, elkeveredve pomádéillattal, miközben a gondosan szellőztetett ágyneműkből az utcára csapatják a maradék álmokat vagy csupán az álmok maradványait? — mindegy, de bizonyára a rövidebb utat kellene megtalálni hozzájuk; ugyanis ha az emberben akad valami értékes, a velejében akár, akkor ki fogják belőle szívni a velőt, meg fogják rothasztani, akár a pácban felejtett nyulat...” Erről az érzelmi magaslatról néz végig az utcán, mintha a templom lépcsőjén állna, akár a torony tartozéka, tehát hatalmasan, aminek az iróniáját épp az ellentét adja, vagyis hogy az önmagával kapcsolatos érzelmektől függetlenül veheti magának a szabadságot, és bármikor eltávozhat, természetesen, a torony nélkül, ez a délibáb hátramarad, ez volna ugyanis légnemű állagára való tekintet nélkül a szilárd tapasztalat, valamint a sikertelenség élményének számára egyedüli nyoma.

Fújatva veszi a vasút felé az irányt (vajon honnan csöppenhetett ide ez az ember?), lélegzete csakugyan látszik a levegőben, napkelte tájt van mindig a leghidegebb, törvényszerűen, miként a jégen futni is mindig veszélyes.

Cuki kis történet, látom be magam is, pontosabban állok ki a védelmében, rokonokról szól nyilvánvalóan, hiszen nekem magamnak is élnék rokonaim járászerte, sőt több járásban is, vagy lehetséges, hogy csak névrokonaim, de az már majdnem egyre megy, egyforma hetykeséggel nevezzük meg magunkat ugyanúgy, csak még azt tudnám, hogy minek alapján, vagyis hát elképzelhető, ha nincs okosabb dolga valakinek annál, mint hogy ezen töprengjen. Mindig is vonzódtam a nagyralátó és szemét emberekhez, kedvencem lehetett volna netán ez a dok-

tor is, akiről csak túl későn és fél füllel hallottam, de így is majdnem belebetegedtem a szenvedésbe, hogy nem ismerhetem, fénykorában nem ismerkedhettem meg vele.

Most más kérdés az, hogy vajh mi történne velem, ha az idők mentében egyszer csak megváltozna ez a vonzalmaimat illető tulajdonságom, s keményen kezdenék bánni az emberekkel, kissé bandzsítva néznék rájuk, egyenesen a szemük közé, hogy sejteniük kelljen elszántságomat, olyasformán méregetném őket, mint aki a következő pillanatban a torkuknak szándékozik ugrani, és engesztelhetetlen lennék, mint még soha...

Szóval, Óbecse, jegyzem meg a helyet, hanem hogy mikor volt az a Bácskai Helikonon! Ahogy kitekintek a mázsaház ablakán a koraestbe — apró, vasrácsos, porlepte ablak —, látom, hogy abban az irányban, nem túl messze, égnek már a lámpák, az út sarában a lónyomok már tele lehetnek hideg lóhúggyal. — Kedves egészségére! — mondja a hátam mögött a borbély az elmocskolódott vászonszalvétáját csattogtatva, ám én továbbra sem tudok teljes odaadással másra gondolni, csak arra az elakadt gyászmenetre, amely azóta bizonyára átjutott a sorompón, akár valami átjárón a világosból a sötétbe, de tarthat még az útja, bele az éjszakába, miként hatalmas behatolás egy mérhetetlenül terjedelmes vaginába, a feldúlt genézisbe, amelyből aligha akad kiút.

Csakhogy a sötétségnek e nagy, alvadozó todulásában majdnem megfeledkezek a doktor kissé jellegzetes szagjáról, ami majdnem a gumikesztyűé vagy más, gumival impregnált holmié, gumilepedőé, amit a nyakába is keríthetne, ha szakadó esőben megy át az utca túloldalára — de mi keresnivalója is volna a túloldal csorgó ereszei alatt, ahol az ereszcatornák a cipőjébe öklendeznék a szakadó esővizet. Édeskés vizeletszagot vonszol még a folyosón jártában is, mintha nem jól záródna a csapja, krónikus bevezelő — ha katonaságnál vagy börtönben a fölső ágyra ilyet kap társnak valaki, nyomban tisztában lehet azzal, hogy szánt szándékkal szúrnak ki vele, valamit még fölpackoltak a púpjára, miközben épp nem figyelt oda, s ami a legelső alkalommal a csorgás nyomán fölmerül benne, inkább meglepődés azon a gondolaton, hogy a fölső társ, íme, fölvágtá az ereit, tehát mások is úgy érzik végeredményben, hogy rettenetesen szar a bánásmód itt (ott meg mindenhol), és mily keserves lesz a kiábrándulás, amikor az embert félálomban nyakonlöttyintti a húgyszag, mert nincs keserűbb fölismerés annál, mint tudomásul venni, hogy álmában lehungyozták.

No de itt, e házban, hogy úgy mondjuk, kulturált körülmények között zajlik mindez, szinte nincs jelentősége, nemigen szivárog ki belőle semmi, jelen időben legalábbis nem, a távoli jövő időben meg legföljebb salétrom formájában a fal alján — nyirkos ugyanis ez a mi világunk, s a legtöbb megállapítást plusquamperfectumban kell kinyilvánítani, amikor még nem kövesedett meg rajta és nem vált gyúlékonnyá a salét-

roma; a személyi higiénének is van némi hatása az ellensúlyozást illetően meg hogy nem válik hümenoptérák lárvarakó helyévé, csupán a szagját nem képes előlni illatszer, bizonyára azért, mert a legerőteljesebbiknek az anyaga is szinte azonosnak mondható emezzel — hogy mi mindent össze nem zagyvál a természet! Szerves kotyvalék kotyvalék hátán — vegykonyha, kérném szépen, akármennyire is előnytelen beállítottóságú; vagyis hát szar a világ!

Mindentől függetlenül azonban mégiscsak furcsa, hogy fölnőtt ember ilyen gyermekes vagy csecsemőkori szokások leküzdésébe öl időt, arra kényszerül, hogy figyelmet fordítson rá, amikor úgyszólván hibátlan, no, ilyen képet sikerült alkotnia magáról, miközben fogvájóval a szája sarkában tükörbe néz — biztos benne ugyanis, hogy a kép el fog tartani egy ideig, még talán a tükörben is ott marad a lenyomata: egyedül azt képtelen ellenőrizni, hogy csakugyan így van-e; festmény-e csakugyan az élete, vagy puszta látszat, az idillnek a tartalmasabb, drámaibb vége, ami már nem fér rá az ábrázolásra, és csorgásos, vidéki mázolvány csupán, befutva a szilvakéktől meg a svábzöldtől, akár a hibásan fényezett kocsihámfa. És hogy az álmoknak miféle szerep jut itt, vagy csupán függeszkednek valahol, mint a téli denevér, fölfüggesztett, semminemű álmok, álmok-e egyáltalán, vagy mindez csak szimplán málik szétfelé és történik, a maga bevett módján, és végeredményben mindegy, hogy álom-e vagy valóság: a kettőt ugyanis szinte lehetetlen összeegyeztetni, amikor nem érintkeznek, ugyanazt mutatják hol egyik, hol másik oldaláról, elől- vagy hátulnézetből: közöséges vacakolás a képzelettel, huzavona, és hát végtére majd mi kerekedik fölül? Az, ami már kitétte a lábát, vagy netán az, ami visszahőkölt? Fennmaradni csak bizonyos bevett formák között van mód, melyek teljesen áttekinthetők, és sehol sem szúrnak szemet.

Én meg annál inkább!

Már azzal is, hogy kikötve itt, ezen a Semmi-helyen... Sinkutyá azt mondta, rábaszunk itt, tuberkulózist fogunk kapni, neki már volt csonttuberkulózisa, én meg lehet, hogy angolkóros voltam. Rertegyek-e attól, hogy kiújul az angolkórom, mint Sinkutyának a csonttuberkulózisa, nem is igen merek szót ejteni róla, meg nem is igen értek hozzá, mi a fene lehet az az angolkór? Hogyha netán a fejemre lépnek, belapul, mint a futball-labda? Lágy a szívem is, meg lágy a fejem is, egyszerűre, és még ehhez csontlágylulás is? Egy óvatlan pillanatban kifolyok az ablakon, vagy ha lehajolok, hogy benézsek valahová, befolyok a kulcslyukon? A hálólhelyünket övező papírszákokban a szemcsés műtrágya lassan-lassan folyékonyvá válik az éjszakai ködös kilégzésünktől — a belégzésnek vajon miért ne lehetnének ugyanilyen sajátságai? Amikor is az ember olyanná válik, mint az elgurult szemgolyó, kocsonyásan görög a mocskos padlón.

Persze, kivéve azt az esetet, amikor a fogadóban vagy kocsmában,

de lehetséges, hogy vendégségben — mit tudom én, hol járt akkor is az eszem —, megmutattam, hogy mily kemény és acélos a hangom, ha föl-dúlt lélekkel kiereszttem! Ez vőlegény koromban volt, pontosabban vőle-gény korom előtt, az idő tájt, amikor eloldóztam a kis fakarótól; — Megdöglesz! Megdöglesz! — kiabáltam még utána, akkor még sipító hangon, mert az ércnek még nyoma sem volt bennem, csupán a csilla-gok világítottak érces fénnel az éjszakában, mint egy-egy kerek dime-os, összevissza tíz cent értékben.

Ebből egy marha is okulhatott volna, hogy a kemény szó, bizony, sokat érhet olykor, ha az ember változás előtt érzi magát, ez átlendítheti az elképzeléseiben elébe gördülő akadályon: hát kivágtak — az igaz, és Sinkutya mellé szorultam, előbb csak éreztem a sötétben: úgy gondolom, alhatott, mert eleinte föl sem vette a tapogatózásomat, miközben a tenyeremmel fölmértem a hosszúságát meg a borostás pofáját; kimondot-tan jónak éreztem Sinkutyát.

Ám az is lehet, hogy csupán bemutatkozás helyett hagyta magát ta-pogatni, mert nemsokára a rendes hangján kérdezte tőlem, mint aki addig gondolkozott a dolgon:

— Ki a fene vagy te?

— Senki — válaszoltam.

— Hogyhogy senki?

— Hát csak úgy. Simán senki.

— Tapogatózol itt. Mit akarsz? — De még csak felém se fordult, az oldalán feküdt, nekem háttal.

— Semmit — mondtam erre.

— Ide figyelj, senki — és most a zizegésből sejtettem, hogy felém fordítja a fejét, de aligha láthatott abban a sötétségben —, valamit csak akarsz...

— Mit akarhatnék? — és most esett meg velem először, hogy való-ban sikerült valakinek bekapcsolódnom a gondolatmenetébe. — Egy-szerűen csak lóbogár szeretnék lenni.

— Biztosan azért, mert melegre vágysz. Akár a ganajba is, hogy túrd a fénylő orroddal.

— Hát elsősorban azért.

— Az is vagy, te, szerencsétlen. Egy nagy, boldogtalan, barna ló-terű... De most húzd be a csápjaidat — mondta, és fölült a sötétben. Nem lehetett magas, úgy, ültében, alig lehetett valamivel magasabb nálam.

— Nem állt szándékomban itt zavarni — mondtam bátortalanul. — Megzavarni magát vagy önt.

Aztán hallottam még, hogy nevet, hogy alighanem kinevet, ördög a bocskorába.

— Tebenned egy úr veszett el, senki — jegyezte meg, majd erőlködve lábra állt, akár valami öreg számára, még meg is rázta magát, talán hogy

kihulljanak a füle mögé szorult szalmaszálak. — Most pedig pössentünk egyet, senki, gyere — és megindult arra, amerről nekem is jönnöm kellett, ha egyáltalán emlékezetemben tartottam volna az utat, de így csak őt kellett követnem, habár nagyon ellenemre volt a sötét.

— Messzire tetszik menni? — kérdeztem tőle, vagyis ragadtam meg a hátán a lajbiját. — Nem lehetne itt helyben?

— Ez a hely emberek otthona, te disznó! — förmedt rám méltatlankodva. — Ezen rajta van a szentség meg az áldás! Méltatlan vagy te erre a világra, ha így gondolkozol!

— Csak úgy kiszaladt a számon — igyekeztem kiengesztelni. — Meg hallomásból ismerek is valakit, aki mindig az ágyba hugyozik. Szinte passzióból csinálja, azt mondják.

— Tökéletlen egy fajtád van teneked, az úri passzióival! — és egy szellentéssel megtoldotta a méltatlankodását.

— De gumibugyiban jár!

— Nincs gatyája?

— Van annak, csak az nem vízhatlan, abból kicsorogna a lé, nyomot hagyva maga után.

— És ha véletlenségből összefekszik valakivel?

— Ugyan kivel? Házás ember az, nem tenne jót a malackodás a hírének.

— Híre is van?

— Méghozzá jó híre. Ismeri a fél világ. Alighanem félnek tőle, de legalábbis tartanak a haragjától.

— Egy pisásnak a haragjától?

— Hát ha a világot így csinálták meg. Mintha valami vásott, gonosz kölyök játszanák, olyanok, akik ki szokták vájni a macska szemét.

— Inkább a húgyos marka lehet tele pénzzel.

— De ez csak volt, régen volt, mostanában semmit sem hallottam róla, pedig általában oda szoktam figyelni.

— Miért, hány éves lehetsz te?

— Nem tudom... Harminc vagy még annál is több. Negyven? Hiába, múlik az idő.

— Honnan jössz? — kérdezte szinte kiáltva, és gyanakodva állt meg egy sötét ajtónyílásban, amely mögött ugyanaz volt a feketeség, mint idebenn.

— Csak innen átalról. Onnan hajítottak ki, még az irkáim is ott maradtak, de azokat nem sajnálom, hanem a térképeket meg az iránytűmet, azt igen.

— Nem ezekből a te meséidből jössz te egyenesen, te, senki? Iránytű meg mit tudom én, micsoda. Mi az ördögnek egy normális embernek iránytű?

— Ne haragudjon, de nekem igenis volt iránytűm! Meg értékes

térképeim, hogy ön föl sem foghatja azt (az ólmosbot fejével — gondoltam, de miért sértegessem ezt az embert is?)! — toldottam meg. — Gondban is vagyok most... Mert nem az a fontos, hogy honnan jövök, hanem számomra sokkalta inkább az, hogy hová tartok; legalábbis ezt szeretném hinni. De most híjával az eszközeimnek... Nagyon rosszul tájékozódok pusztá szemmel. Ön biztosan megért engem...

— Értelek, de az iránytűt még mindig nem értem. Sem a térképeket. Katona volnál talán?

— Nem vagyok katona! — tiltakoztam.

— Csodálkoznék is, ha az lennél... Milyen regiment lehetne a tied, hol is fogadnának be?

— Sehol — mondtam, hogy még véletlenül se találjon következetleneknek.

— Összevissza beszélsz. Sehonnán nem jössz, senki sem vagy, semmit sem akarsz és sehol sincs helyed: most mire véljen ilyesmit az ember?

— Senki azért csak vagyok! — kiáltottam fel önértzetesen. — Lehet, hogy ön valaki, de engem ne is merészeljen másnak nézni, mint senkinek! Ez olyan biztos, mint a kétszerkettő! Vagy talán úgy érzi, hogy senki sem vagyok? — merült föl bennem a kétely. — Pedig a legszívebben még így is nevezném magamat...

— Na, jól van, senki — fogott hozzá váratlanul a megnyugtatósomhoz —, nem kell azért mindjárt elkeseredni! Nem szabad föladni a reményt! Minden jóra fordulhat még, és ki tudja, nem épp neked van-e igazad? Én nem tudok elmenni ezen a te dolgodon...

— Én sem — sóhajtottam föl megkönnyebülten —, és épp ez volna a kérdés lényege.

— Ne vacakolj te énelem, senki — fordult felém abban a sötétben, habár az arcát még sohasem láttam, el sem tudtam képzelni, hogy félelmetes színben szeretne föltűnni.

— Dehogy vacakolok... Én önt nagyon komoly és megfontolt embernek tartom (féleszűnek, akivel, ha nem magyaráz, ki lehetne bírni) — mondtam készségesen.

— Ezt el is várom tőled, habár alig ismerlek, vagy épp ezért — meredt a sötétbe rendíthetetlenül, akár egy kőszikla.

Kimentünk; a kakaska már elcsendesedett, vagy csupán meghúzta magát, és valamelyik fa magas alsó ágain leselkedett ránk, ott várta az időt, hogy elszálljon a tyúkvaksága. Nagy éjszaka volt és szeles, akár utóbb valahányszor, első ízben a mázsaház előtt állva is láthattam: az éjszaka, mint külön szervezet, megvadult gorilla, amelytől jó lesz óvakodni...

Sinkutya kifejezetten zömök volt, két rövid, görbe lába szinte bele-mélyedt a földbe, ettől függetlenül legalább tíz kerek esztendővel fiatalabb nálam, ami azonban ilyen helyzetben aligha számít, ezt csupán a megjelenése tükrözte.

— Senki — andalodott el egy pillanatra a sötétség színe előtt —, meg kéne házasodni...

— Épp az imént fordult meg nekem is ilyesmi a fejemben — voltam hozzá őszinte egy pillanatra —, vagy hogy legalább jegyben kéne járnom.

— Nehéz dolog az ilyesmi. Mert nem nagyon van énnekem pénzem cicomára. De te találhatnál valakit, ha csupán jegyesnek gondolod. Ha nincs szándékodban előbbre haladni.

— Ön képzelődik — mondtam neki rögtön. — Túlságosan is felingerelhette önmagát. Senkivel sincs önnek viszonya? Vagy ön kifejezetten a konvenciók rabja?

— Ah, vadlibákkal álmodtam, mielőtt jöttél volna. Vagy valóban húzott is odafönn egy csapat...

— Ilyenkor már általában meg szoktak indulni. Nagy is a mellébeszélés éjszakánként a levegőben! Jönnek a finn meg aztán a lengyel mocsarak felől, és talán hozzák már a kabátomat is.

— Miféle kabátról beszélsz, te! Amit talán a vadludak költöttek neked?

— Nem éppen. Nem mondhatnám, hogy kifejezetten énrám szabták és a testemhez álló volna, de egy ízben szolgálatot szándékoztam tenni valakinek, és ennek fejében ez rám maradt. Összevissza ennyit hagytak rám egész életemben a jó emberek.

— És ebben házasodsz majd?

— Miként eltökéltem, az csak jegyesség lesz. A kabátot meg különben sem viselhetem, mert csak mennyi mocsok gyülemelhetett föl benne a számolatlan évek alatt! Semmi másban nem lehetne annyi, ha akár egy álló esztendeig is lovak taposnának rajta. Ez egy igazi, sírból kimentett darab.

— És biztos az, hogy éppen a tied? Személy szerint a te tulajdonodat képezi?

— Hát kié lehetne másé, ha egyszer senkinek sem kell. Ezt már mindenki végleg levetette. Sejtettem, hogy egyszer majd csakugyan megteszik, de az meg sem fordult a fejemben, hogy nem találom meg. Egyszerűen képtelen leszek megtalálni.

— De csak láttad valahol, mert ha meg nincs, akkor minek is keresed? Beérhetnéd azzal, hogy néha gondolsz rá.

— Időnként hallok róla még most is, nem oly régen valaki még viselte. Mellbe üti az embert, ha meglátja, akár egy ágyúlövés... Sietni kell a keresésével, mert úgy elrejtik, hogy ki sem találja meg többé.

— Ha így van, mi valójában a szándékod velem?

— El szeretném temetni — mondtam. — Úgy üresen, egymagában, azzal együtt, ami a zsebében van, teli törmelékkel meg mocsokkal.

„Mi az ördög is vagyunk mi tulajdonképpen?” — ekként gyülemlett bennem a fölindulás; mintha tisztában lettem volna azzal, hogy ez még

csak a kezdet kezdete lesz, mintha valami vak indulna harangozni még jókor a meg sem lelt toronyba, keresve a csomókat az este szálain, hogy azokhoz igazodjon, habár kutya kellene — akár Jácint kuttyája is —, hogy az vezesse nyomra a világot. Vagy már nem, vagy még nem, vagy mégis — mert ennél tágasabb, ami idekinn volt, már csak egy madár-szem lehetett volna, mintha az egész égbolt beleveszett volna a kakaska szembogarába, és még csak egy gyufalángnyi villanás sem sehol, hogy netán arra gyülekezne a sötétség, vagy egy rezes kilincs fényére, amit most a kísértetek nyaldoshatnak, és gurulnak szerte a fényes csöppek, szinte vértelenül, mintha a fűzérükből szabadulnának ki gyöngyszemek. Mögölkünk a zsákokból dől a só szaga, teli nyirokkal, azután a lombok megrágott zöldjéé az üres kertekből, csupán arról nehéz fogalmat alkotni, hogy micsoda aránya ez az elképzeltető változatoknak.

Át kellene önteni ezt a lenről feketéllő visszfényt máshová, behatárolni, hogy ne hatoljon át mindenre, akár a visszhangzás, inkább forrjon a torkokra, az illene ide, nem a növekvés meg hogy szétszalad körülünk a levegő, ha a hóját nem is érezni, csupán az átfogó füstjét, meg szakadatlanul azt is, mintha a más tenyerén állnánk, mindig hozzáadva valamennyi hideget a vacogásunkhoz, a nagy, fekete, kerek bélyegzőhöz, mert ez áll rányomva az éjszakában mind teljesebbé váló némaságra.

Ám mindez mennyire kései, bolygatni ezt a felfokozott közelséget, sietősen, elhamarkodottan; aki itt érvelne most, hév illene hozzá, vagy hosszú rohanás, keresztül a tompa, érzéketlen sáron, hogy megtalálja elvesztett eszméjét, akár egy szélről elsodort kalapot; kicsit ugyan másképpen érezni az egészet, mintha beleöltöznenék valami tágasságba, egy állatian nagy fohászba, mintha ökor lenyűzött, még kikészítetlen bőrét húznák ránk.

Honnan tudhattam volna én azzal az angolkóros fejemmel, ott vagy még ott sem, ahol voltam, hogy egykor majd bizony, azokban az időkben, amikor egy kora hajnalban elragadott a ciklóbusz, a harisnyám színe oly kacér, hanem hogy nem volt rajtam harisnya, nem is tudtam hamarjában mire vélni a dolgot, hogy talán a kilátszó meztelen bőröm, a pucér szőrös lábam ingerli ellenem a világot, mert bennem ugyan semmiféle szándék sincs, volt ugyan egy, a jegyesség ötlete, de az is miként festett, mármint Sinkutya megrendezésében, habár már előzőleg is úgy éreztem magam, hogy három napig nem fog ránk virradni, és egyre csak várjuk, várjuk a vadludakat a sötétségben, érkeznek-e már Finnország felől a kabátommal, amit talán egy szoborról hántanak le: mert vajon ruházzák-e a nemzeti hősök szobrait a fagy ellen, vagy hagyják őket nyomorultul ácsorogni az arrafelé eluralkodó zord, sarkkörüli hidegben — nos, ezt térkép híján föl sem vethettem Sinkutyának, mert fogalma sem volt róla, hogy merre is esik Finnország, a sarkcsillagot ugyan, amikor előtűnt, látta, de különben sarkvidéki éjszaka és

fagy dúlta a lelkét: ez az igazi zordság, állapítottam meg, vagy csupán tudomásul vettem, mi mást is várhattam volna tőle, még ha térképen is mutatom be neki, bizonyára azt mondja, „né, de tarka, kacskaringós hely ez itt”; pedig átál, Helsingörben Hamlet lakott, láttam a sírját.

Sinkutya inkább nekivágott annak a behatárolhatatlan sötétségnek, és képes volt magával vonszolni, fogott, hogy el ne rémüljek mellőle, és húzott meg taszigált, amíg csak nem érezte, hogy most már biztosan idomulni fogok hozzá — éppolyan elszánt volt, mint utóbb lett a csiklósbusz —, és ekként állítottunk be Szörvendelhez, egy ugyanolyan egyedhez, mint Sinkutya, csakhogy ez „privát” volt, mi meg nem voltunk „privátok”, de közületek sem, mi csak jöttünk, olyasféle céllal, hogy majd előhozakodunk vele, ha alkalom lesz rá, vagy ha megvilágosodik és fölszabadul bennünk jövetelünk értelmé.

Cudar volt ez a Szörvendel, mert habár Sinkutya szakadatlanul beszélt hozzá, ő egy szót sem szólt, látszott rajta, hogy ennek a végtelen sötétségnek a legmélyén lakik, ahová én magamtól sohasem tudtam volna eljutni, ily messzire nem tudtam volna hátrálni a saját erőmből. Úgy festett itt minden, mintha az utolsó állomásunk lenne ez valami felé Patagóniában, aludtak is itt éppen elég sokan, bizonyára mind olyanok, akik meggondolták magukat vagy az inukba szállt a bátorságuk a továbbmenést illetően, és némelyiküknek ehhez fogható nyugtalan álma is volt, hallottam, amikor az egyik ráncos homlokú és az elveszett álmaiban fuldokló fölkiált:

— Emberek, nagyon hideg van, megfagyok, takarjanak be! — de aztán mégiscsak maradt minden a régiben, a jajongásra senki sem mozdult.

Mivel a derengés sehogyan sem lett áthatóbb, Sinkutya végül meggyújtotta a falra függesztett lámpát, amittől kialakult valami síron túli félhomály, amelyben legalább körvonalalaiban látható lett új társaim arca: hát igyekeztem rokonszenvesnek tűnni föl előttük, mert ki tudja, miként gondolkozhatnak rólam.

„Ilyen az én roppantul lomha és szórakozott észjárásom” — láttam be hamarosan, amikor Sinkutya belemélyedt a beszélgetésbe Szörvendellel: mutogattak vagy negyed órát, hangtalanul, vagyis Szörvendel néha fölvakantott, de ez pusztán belső indulatainak kinyilvánítása volt, a feneketlen gargarizálás, nyerítés, sőt olykor még a szemét is kidüllesztette, annyira épületes dolgot vitattak meg, és ehhez nélkülözhetetlen volt a lámpavilág.

Asszonyról vagy lányról is szó eshetett közöttük, mert időnként mindketten a tarkójukra tették az öklüket, majd hevesen bólogtattak, ami ebben a nyelvjárásban valószínűleg kontyot jelentett, az iteni, patagóniai kulturális szinten tehát nőt, nagylányt vagy valami vele kapcsolatos dolgot, amit sehogyan sem tudtam kihámozni az eszeveszett fintorgásukból, hiába figyeltem, mint egy felajzott nyúl.

Sinkutya a vörhenyeges képével valami papírdémonra emlékeztetett leginkább, akinek hevenyészett kohóban megolvasztották a csontjait, majd emlékezetből újrakovácsolták őket, és nem minden került vissza az eredeti helyére, teli volt öntési hibával meg torzulással, a szeme fölött a homlokán pedig jókora zsírcsomó vagy kékes daganat, amelyet az ember nem akárhol szedhet össze: ehhez legalább teljes sebességgel neki kell rohannia a szemöldökfának; erre azonban nemigen vetett ügyet — minden figyelmét lekötötte Szörvendel, a privát.

— Van neki ikertestvére is — fordult felém egy pillanatra, hogy ezt közölhesse velem még melegében, habár biztos vagyok benne, hogy nem erről beszéltek —, az talán még kukább, mint ő. Erről is lehet megkülönböztetni őket.

Most figyeltem föl az orra alatt a rövidre nyírt, vörös bajuszra, ami alig ütközött ki a borostái közül, hacsak világosabb színével nem, de mégis ott volt, akár egy elképzelés vagy eszmény, rezesfényű vágyakozás, beragyogva az összehorpadt fejét, jelképeként annak, hogy túljutott súlyos vészekon és megpróbáltatásokon, és alakulásában a tulajdon lényege felé fordult.

Elárvultan várakoztam arra, hogy mikor hagyják félbe a tárgyalásukat, és eközben lopva az alvókat igyekeztem megfigyelni, a szürke, párálló fejüket, amelynek olyan éles volt a körvonala, mint a friss, sorba rakott hósi halottaké: sokan vendégeskedhettek ebben az időben Szörvendelnél, nekünk már hely sem igen jutott volna soraik között, sőt még a lábuknál sem.

— Miféle menedék ez az istennek? — kapkodtam Sinkutya kabátuja után, aki erre ügyet sem vetett, hanem csak mondta a magáét a jelbeszéddel, ahogyan viccet mesélne az ember.

Akkor kissé megemelkedtem ültömben, és belenéztem az asztalon levő fazékba, ott állt az asztal sarkán, egészen a kezem ügyében, talán ezért is ébredt föl bennem a kíváncsiság, hogy ugyan mi lehet benne.

Nem volt benne semmi, ha ugyan semminek lehetne mondani azt a nagy, fekete örvényt, ami ott nekilódult, és forgott, forgott, egyre tágabb körökben kerengett, és a látványától máris szédülni kezdtem. Fél kezemmel megkapaszkodtam a fazék peremében, másik kezemmel pedig megint csak Sinkutya után kapkodtam, hogy biztosabb fogózóm legyen, mint a fazék füle.

— Önnek fogalma sincs arról, hogy mi történik velem — kiáltottam —, ez a ház olyan mély, akár a kripta.

Hogy hirtelen hangja támadt volna ennek a kettőnek? Hangokat halottam, amelyeket nem értettem, habár beszéddé álltak össze, de nyomban tisztában voltam vele, hogy valaminek túlságosan is elébe vágtam, s ha ebből nem szállok ki időben, valószínűleg örökre a fejemre szorul az a fazék, az örvényével együtt, amelynek majd nyelhetem sötét levesét, az időtlen idők végső átfordulásáig.

— A lelketekbe látok! — ordítottam ekkor, hogy visszhangzott tőle a fazék mélye. — Pusztá álcának használtok mindent, mert belülről üresek vagytok! Annyira üresek, hogy a némaság is kotyogni kezd bennetek... — Hallja ön, mit mondok? — fordultam rövid idő múltán, amikor megnyugodtam, Szőrvendelhez, de nem hallotta, és az volt a gyanúm, hogy Sinkutya sem hallja. Senki sem hall semmit, csak kapaszkodunk egyre ugyanannak az időnek a folyódárain, habár én tiltakozom jelenlétem ellen, és valaminek a nyomába szeretnék eredni.

— Ne várjanak rám — mondtam, amikor támoltyogva elértem a szálalás ajtaját. Sinkutya meg a privát föl sem nézett az asztal lapjáról, az alvók pedig aludtak, nem is tudhattak rólam.

Sokára értem a mázsaházba, elmúlt a nap, és ott, mint tudjuk, megborotválkoztam. A kályhán szakasztott ugyanolyan fazék zümmögött, de abba már nem néztem bele, egyszerűen nem volt bátorságom: mit érdekelnek engem a mások dolgai? Inkább igyekeztem utolérni a gyászmenetet, mentem a nagy, suhogó fák alatt, meg aztán mentem másfelé is; aki hazaérkezik, nemigen marad más választása, amennyiben ragaszkodik hozzá.

Végeredményben mintha az a sötét örvény tett volna ki a fazéknak a partjára, fél kézzel még érezhettem a más árnyalattal befuttatott, sima, zománcos peremét, de a súlypontommal már egy bizonytalan fövényen voltam, mialatt más egyéb sem forgott a fejemben, hogy — mindent egybevetve — milyen keserves alak vagyok, sokkalta gyöngébb fájú, miként eredetileg képzeltem, egyszóval, mintha váltott lennék a tulajdon tudatomban, lófogú vagy vízfejű vagy valami hasonló — egyáltalán, hogyan is kerülök én ide, ami történik, az nem énvelem történik, még ha a grappát nem sokkalta később ittam volna, akkor arra gyanakodhatnék: hanem így micsoda kételyek ezek önmagammal szemben, a legjobb lenne egy pszichiátert keresnem, hogy kielemezze belőlem, ha már eleve nem tartanék a tudományoktól: annyi mindent képesek az ember nyakába varrni, örökletes dolgokat, amelyek most váratlanul épp énbennem kezdenének hatni? Kiütözik rajtam minden hátrányos tulajdonság? No, és az előnyösek: azokat mintha én személyesen sikkasztottam volna el?

Tehát a hátrányok gyűjteményeként, tekintélyes halmazaként kelle-ne valamihez kezdenem, mint afféle elfuserált utódnak, minden elillant kézzelfogható megfoghatatlan végeredményének, akit a vércsoportja meg a foglanyomata alapján lehetne csupán önmagával is azonosítani: a régi bölcsesség az orromon át kiszökött belőlem a levegővel, és mindössze én maradtam hátra, akárcsak valaki más, meglepett arccal és remegő térddel, akár valami hajótörött, vagy mint akinek lelőtték a tevéjét, s hát hogy boldogul az ilyen szerencsétlen? Ezt szerettem volna én még Sinkutyának meg Szőrvendelnek elmondani, de ezekre a fogalmakra aligha lettek volna kölcsönös szavaink — az én rövid eszem meg az ő

tompa fejük ugyan mire juthatott volna egy megszállt világ ellenében, amely elrettentő apparátusával kizárólag a lényegre tör, amellyel nem biztos, hogy tisztában vagyunk; avagy létezik máslényegűség is?

A lerakódott sárgásszürke, helyenként szivacsos, érintésre porladó vízkő leginkább a löszhöz volt hasonlatos, akár a leomlott domboldal vagy beszakadt kút — ilyenek a mélyéből szoktak előkerülni formátlan, megkötött rögök, valami érrendszer szűkületei, melyeknek földtörténeti idejük nincs, hiszen még véglegesen ki sem formálódtak, azaz nem lett belőlük semmi sem —, ez futotta be a fazék belsejét, meg a fogaim alatt is ugyanezt éreztem, sárgállottak a számban az elformátlanodó, lekopott csonkok, homokszemek őrlődtek köztük, ahogyan egy vízi-embernek őrlődtek volna: de mégiscsak túl voltam ezen, s nem fenyegetett már fülemben az átforrósodó víz kezdődő zajongása, üres pulzálása, sikerült tagjaimat mégiscsak fövetlenül kimentenem, még képzelgésemből is, amely szakadatlanul hátrafelé pillogatott, mintha arról fenyegetne valamiféle veszély, valami fölém tornyosuló, ami állandóan a sarkamban jár, én pedig kapkodom a lábaimat istenigazában, lélekszakadva, szívszakadva, hogy érnék már valahová, jutnék már valamire.

Tehát erőfeszítéseket téve, hogy e lópvidék szemhatára fölé merüljek, és besározódott szemhéjjal ráhunyorítsak az égbolt keskeny, ezüstlő sávjára, e szalagra, amelyet a derekamra szeretnék hurkolni, hogy el ne fújhassa ködével együtt a szél, vagy ha föl is kapja, hát fityegő nehezék legyen rajta a testem e borzasztó kopárság fölött, amit csupán másnak agyalhatna ki az ember; meg-megiramodva feléje, szinte támo-lyogva, mint aki örökre bizonytalan marad a dolgában, ingatag az elhatározásában, s emellett állhatatlan és csapongó fantáziájú is, igyekeztem lépést tartani az egyre inkább elszökő derengéssel — ha egyszer valaki, csupán ösztöneitől vezérelve ennyire szeretne elérni valamit, megérdemli a sorsomat: erre gondoltam, meg több arra is, hogy nagyot akarásomban legföljebb letérek elszánt utamról, visszafordulok a magam kárára: ugyan ki figyelhetne föl bárhol is a hiányomra, és csalatkozni is csak az fog majd, aki netán nyomon követ, mint utolsó szavam, hogy esetleg annál is előbb enyészik el.

Folyama-e ez bennem a pillanatnak, vagy csupán folyamata, csűrűse-csavarása, elodázása a tudomásulvételnek, a ránézésnek, az a mozzanat a történés során, amikor a vízközpő elhúzott szája sarkán lepereg az első csöpp, miközben már maga is a zuhatagra várna, nem pedig ilyen, szinte írónnal húzott rajzolatra, amely még csak visszhangja sem lehetne a kibontakozását jelző robajnak, mert lehetne-e kifejezettebb visszhangja, mint a várakozás arra, hogy semmi se következzen? Mintha számolatlan, üres óra várna rá, hogy megálljon zajlani . . .

Kis, nyomoronc valómban, megrakva aranyujtásokkal, amelyeket viszontagságaim során csak részben sikerült a kedvemre elmocskolnom — aki nemrég még vitéznek képzeltem magamat! Már jó ideje eszembe

sem jutottak elhanyagolható bábszínházi produkcióim; sakkozni is elfelejtettem azóta — vagyis könnyen feled az, aki sohasem is tudott semmit: ez a fölismerés valamennyire kiélesítette a magamról alkotott mindig is előnyös képet, miután benne voltam valamiben, amiből ki szerettem volna vágni magamat, végleg nyugalmi helyzetbe szerettem volna kerülni. akár egy farakás az erdőn, esetleg egy öl tűzifa... ebből is látni nagyravágyásomat és mértéktelenségemet, amit idővel talán sikerülhet kiirtanom magamból.

Mivel irányítóm többé nem volt, valami új tájékozódási rendszert kellett volna kitalálnom, a szagok után mennem, amiket a szél sodor, vagy épp hátat fordítanom a szélnek?

Hanem hogy váltakozó irányú szél fúj, egy ideig összevissza mászkáltam a vizenyős terepen, árterületen vagy csupán kaszálón, igyekeztem függeszkedni az alkalmas légmozgásokon, de hiába volt minden, a lábam csak leért a földre, és az erőlködéstől alig jutottam levegőhöz — ház így kell végezni, a levegőben fulladok meg levegő híján! És sohasem ültetnek ünnepre terített asztalnál az asztalfőre! Mindez csak képzelődés, kiadós séta közben, ahogy mély lélegzeteket veszek, és a vér a fejembe száll, becsípek a hűvösségtől...

Kissé megtámolyodva — — — —

Tébolyodva? — — — —

Vajon láthat-e engem valaki? — — — —

Mintha a kandalló előtt rázogatóm egy személy vállát, aki elaludt, hogy ébredjen.

— Ébredjen! Ébredjen föl! (Vagy netán rá?) — kiáltozik.

Döbbenet lenne?

Kevesbé szeretek megdöbbenni, mint megdöbenteni. Miként most is, egyikében a valamennyi adott, kései esetnek.

Kopasz ember ez, látom, bennem pedig nagy az arrogancia, szeretnék a hajába kapaszkodni, akár a háromnapos búbánat, de ha most megmozdulna, elfutnék, nem mernék a helyébe ülni, vizolygok az ennyire ismeretlentől. Szörvendel való nekem, hogy rátátsam a szám, meg ő is énrám, és nézzük egymás fogait, csak ezt nézegessük, egyre jobb és jobb helyzetet foglalva el egymással szemben, egész nap, mindinkább megroggyantva térdünket.

— Ááááá! — jelzem neki, de hogy semmi reakciót sem vált ki belőle indítványom, megismétlem: — Ááááá! Mondja, kérem, utánam: Áááááá! Egyáltalán hall ön engem? Ááááá!

Csak tátja a néma száját, imitál egy elképesztő artikulációt, erre gondolok majd vissza, amíg csak élek, erre a rózsaszínű vagy hússzínű valamire; mire?

Egy nagy robbanásra.

Egy nagykabátra.

(Folytatjuk)